

ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ
МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ
СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ.

43-ҲИЛ ЧИҚИШИ
№34 (11783).

Жума, 10 февраль, 1961 йил.

Баҳоси 2 тийин.

ОММАНИНГ ЖАНГОВАР ТАШКИЛОТЧИЛАРИ БҲЛАЙЛИК

Партиямиз Марказий Комитетининг январь Пленуми қарорларида ва ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг ёрқин нутқида баён қилинган фикрлар, илгари сурилган тақдирлар ва масалалар турмуш ўртага ташлаётган, ҳақнинг ҳаётий манфаатлари тақозо этаятган энг муҳим масалаларни донолик билан ҳал этишни энг намунаси, дининча иш усули ва методларининг аjoyиб самарасидир.

Мамлакатимизнинг ҳаётида ерида бўлган каби Ўзбекистонда ҳам кенг жамоатчилик вакиллари катташув билан партия аъзолари, ишчилари, колхозчилари, совхоз ишчилари ва қишлоқ хўжалиги мутахассисларининг йилги ишлари ўтмоқда. Бу йилги ишларида КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумининг аjoyиб таъсирини ҳис қилиш мумкин. Қишлоқ хўжалигида техника тарққиб ётиши учун курашни янада тезлаштириш зарур.

Ташкилотчилик ишларининг самарали бўлиши кадрларнинг билимига, қобилиятига боғлиқ. Шу сабабли кадрларни танлаш, жойлаштириш муҳим масаладир. Ўртоқ Н. С. Хрушчев КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида сўзлаган нутқида айтганидек, ҳозир партия ўсиб кетди. Партия кучли. Одамлар ўсиб кетди. Шу сабабли, партиядаги ишлар, лозим бўлган даржада ишлатиш, ишчиларни қўришга, миллиончиларни янги одамларни тарбиялаш ва кўтаришга лозим бўлмаган ёш шундай қилишни истаётган ҳодимларни даянлик билан алмаштириш керак. Чинакам раҳбарлар ўз қобилиятларини кўрсатдилар, партия қўйган улуғ вазифаларни амалга оширишга қўлчанлар, совхозларнинг ишчиларини сафарбар қила оладилар.

Ташкилотчилик ишларининг жанговар, жонли ва конкрет бўлиши партия комитетлари раҳбарлари иш усули ва методларини таъминлаштириш боришга, бошланғич партия ташкилотларининг омма ўртасидаги таъсирини, жанговарлик родини оширишга, барча коммуналларнинг сиёсий ва меҳнат аъзолигини кўтаришга боғлиқдир. Раҳбар ҳодим ишчиларга ўргатиши, уларни янги ишларга йўнаштириш туриши, ҳамма вақт омма ўртасида бўлиши шарт. Ташкилотчи ҳодим учун бу ҳислатларни қиёфа қилмайди, балки чинакам ташкилотчи бўлиш учун даставвал ҳар бир колхоз ва совхознинг иш шартини, экономикасини, ер хусусиятларини, одамларини, кадрларини яхши билиш керак. Шундагина умумий ишга раҳбарлик қилиш ўнғай бўлади.

Партия ҳодими сиёсий раҳбардир. У омма орасида ташкилотчилик ишлари олиб боришда янги тарбиялаш, намои топиришга, коммуналлик қояларни меҳнаткашлар оғида чуқурроқ сингдиришга, айтилган таъсирини янги одамларга алоҳида эътибор бериши, КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми қарорларини пропаганда қилишнинг оғида ишларини олиб бориш лозим.

Ҳозир республикамизда қишлоқ хўжалиги оғида катта вазифалар турибди. Бу вазифалар партия ташкилотчилик қўйиш учун колхоз ва совхозларни илгорлар даражасига кўтаришдан, барча хўжалиқларда ҳосилдорликни ошириш ва экин майдонларини кенгайтиришдан, алмашалаб экинни ўлаштириш ва комплекс механизациялаш асосида агротехниканинг янги усулларини ишлаб чиқаришга жорий этишдан иборат. Бу вазифаларни муваффақият билан адо этиш оғида қўйилган энг ишларга пухта тайёргарлик қўришга боғлиқ. Бунинг учун дала-ларда, етарли майдонда маҳаллий ўғит чиқарилиши, ағдир, зорлар қилиниши, орлар тексестилиши, дала-ларда нам сақлаш учун селю-риш ишлари ағдир олиниши, бун-ту техника тахт қилиб қўйилиши керак. Мана шу вазифаларнинг амалга оширилишини уюштирувчи ишчилар бизнинг ташкилотчи кадрларимиздир.

Коммунал партиянинг бўла-жақ ХХII съездида муносиб со-вагалар билан бориш учун бош-ла-ниб кетган умумхалқ мусобақаси миллион-миллион ишчиларнинг ҳа-ётини иш бўлиб қолди. Мана шу мусобақа етти йиллигини яхши ағдир-лаш учун барча кўчаларни, ички ре-зисторларни ишга солишда буюк илҳомбахш бўлганмиз.

Ташкилотчилик ишларимиз жон-ли, жанговар бўлиши, омманинг илҳомий таъсирини кенгайти-ришга, меҳнаткашларнинг сиёсий активлиги ва меҳнат фаолиятини ўстиришга янада самаралироқ та-сир кўрсатиши керак.

«ЎЗБЕКИСТОН» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО
КОМИТЕТА КОМПАРТИИ ЎЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО
СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЎЗБЕКСКОЙ ССР.

КПСС XXII съезди шарафига

Пленум қарорларини бажарамиз!

Мебелчилар меҳнат вахтасида

Тошкентдаги 2-ва 5-мебель фабрикасининг коллективлари КПСС XXII съезди шарафига меҳнат вахтасида туриб ишламоқдалар. Ҳар йили корхонада меҳнат уюмдорлигини ошириш ва махсулот таннаҳини кайтайтириш юзасидан берилган барча топшириқлар оғири бажаришмоқда.

2-мебель фабрикасининг коллективлари январь ойида 13 минг 500 дона стул ва кресло, салкам 400 та шифоньер ва бошқа ме-бель буюмлари ишлаб чиқарди.

Шу фабриканинг В. Г. Киселев бошлиқ бригадаси аъзолари ҳозир март ойи ҳисобига махсулот бер-моқдалар.

5-мебель корхонасининг азамат ишчилари ҳам социалистик мусоба-қани тобора қизибди, январь ойи топширигини мундтадидан бир ҳа-фта илгари адо этидилар ва пландан таъсирли 16 сервант, бир неча шифоньер ва бошқа мебель буюмлари тайёрладилар.

Т. НОВИКОВ,
Т. НАЖМИЙ.

АТОҚЛИ ЧҲПОН

ХАТИРЧИ, («Ўзбекистон» мухбири). КПСС Марказий Комитетининг январь Пленумида илгор қарорлар қаторида хатирчилик чўпон Голли Қодиров ҳам тилга олинди. Бу муҳир чўпон буттур ўз боқимидан со-лиқларнинг ҳар юзасидан 170 тадан қўзи олиб, Самарқанд ало-ҳидасида юқори кўрсаткичга эриш-ган.

Январь Пленумида берилган юқаск баҳо атоқли чўпонни янада ағдирок ишлашга руҳлантириш. «Москва» колхоз аъзоларининг Пленуми ағдирларига бағишланган умумий йилги ишда Қодиров бу йил ҳар юз совиқдан 180 тадан қўзи олишга сўз берди.

Аҳлида вафқ қилиш одат бўл-ган асл чўпон Голли Қодиров ҳо-зир 500 бош совиқни меҳр билан парварши қилмоқда. Қўзали бош-лаган ва мундтад иқлимлашиб қол-ган совиқларнинг ажратиб боқил-ти, уларга алоҳида рацнонда ем-халлақ берилади.

БИР ЛИТР СУТ 10 ТИЙИН

МИЛЮТИНО, («Ўзбекистон» мухбири). «1-Ғаллаорол» совхозининг ўртоқ С. И. Емельянов боқимчилик қилётган сугиллик ферма-сида сиқиларни «Арча» усулида си-қиб кенга қўйилганмиз. Бу усул оғиш ички баравар қўйлади.

Ферма буттур давлатга 9,300 центнер сут сотган эди. Бу йил я-варь ойида 1,600 центнер сут со-ғиб олинди. Бу ерда бир литр сутнинг таннаҳи 10 тийинга түғри келяпти.

Ўртоқ Н. С. ХРУШЧЕВ Воронежга келди

ВОРОНЕЖ, 9 февраль. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари, СССР Министрлар Совети Раиси Н. С. Хрушчев Марказий-қоратупроқ об-ластлари қишлоқ хўжалик илгор-лари кенгашининг ишида қатна-шди.

Кенгашта қатнашиш учун КПСС Марказий Комитети РСФСР бю-роси раисининг ўринбосари Г. И. Воронов ва РСФСР Министрлар Совети Раиси Д. С. Полянский-лар ҳам келди.

Л. И. Брежнев Гвинея Республикасида жўнаб кетди

МОСКВА, 9 февраль. (ТАСС). СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Л. И. Брежнев ва унинг ҳамроҳлари Бутун орталаб Москвадан Гвинея Ре-спубликасида расмий визит билан жўнаб кетди. Л. И. Брежнев прези-дент Сесу Туренин ва ҳукуматнинг тақдирини буювчи Гвинеяга бора-етди.

Узатиб қўйилган орасида чет эл дипломатлари, журналистлар бор эди. Москва меҳнаткашларининг юзлаб намоёндалари Л. И. Брежневни са-мимият билан сафарга жўнади.

Совет Иттифоқининг давлат байроқ-лари билан боғатган Вилхудо аэро-дромда А. В. Аристов, Н. Г. Иги-тов, Ф. Р. Юзов, А. Н. Косигин, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, М. А.

ПЛАНЛАРИМИЗ РЕАЛ

КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми ўз ишини давом эттиратган қўйилган республика-миздаги йилги корхоналардан санкизаси етти йиллигининг учин-чи йили планини мундтадидан ол-дин бажариш юзасидан ўз зимма-сига социалистик мажбурият ол-ган эди. Булар орасида Вороши-лов номидаги Тошкент машинасо-злик заводи коллективи ҳам бор. За-вод ишчилари ва инженер-тех-ник ходимлари 1961 йилда намида 5 мингта «ХВС-1.2» маркали пахта териш машинасини ишлаб чиқа-риш ва 1962 йилда ана шундай

ОЛИНГАН
МАЖБУРИЯТЛАР
ИЗИДАН

машиналардан 10 мингтасини ет-казиб бериш учун шу йилнинг ўзидаёқ пухта замин яратишга сўз берган эдилар. Улар колхоз ва совхозларда ишлаб турган маши-на ва усуналарга запас қисмлар етказиб беришни кескин яхши-лаш ва январь, февраль, март ой-лари мобайнида номенклатурадаги

запас қисмлардан 80 процентини ишлаб чиқариш юзасидан ошири-лган социалистик мажбурият ол-дилар.

Ташсильмашинлар машина кон-струкциясини яхшилаш ва сифати-ни янада юқори кўтариш учун, янги техника ва илгор техноло-гияни кенг жорий қилиш учун курашмоқдалар. Етти йиллигининг учинчи йилида кўп меҳнат талаб қилмаган ишларни яна 20 про-цент кайтайтириш мўлжалланган. Рацнонализатор ва илтирозчилар сафини кенгайтириш улар кирит-ган тақдирларини ишлаб чиқариш-га жорий қилиш билан 400 минг сўм маблаг тонашга қарор қи-линганди.

Яқинда муҳбири-миз завод дирек-тори ўртоқ Белов билан суҳбатла-шди, олинган мажбуриятларнинг қандай бажарилаётганини сўз-лаб беришни илтимос қилди.

— КПСС Марказий Комитети-нинг январь Пленуми қарорлари-да ҳамда Никита Сергеевич Хруш-чевнинг ёрқин нутқида пахтачи-лигини янада ривожлантириш, да-ла ишларини комплекс механизациялаштириш масаласи кескин қўйилган. Заводидаги кол-лектив ўз ишини ва режаларни партиянинг оғида «Ўзбекистон» ағдир қилган ҳолда қайта-дан кўриб чинди. Йил бошида янги ўз зиммасига социалистик мажбурият олаётганмизда баъ-зи бирорлар мажбуриятимизнинг реаллигига шубҳа билан қаради-лар. Лекин янги йилнинг дастлаб-чи кунларидан бошлаб, режалар-римизнинг пухта ағдирлиги равшан бўлди. Ҳозир завод дарвозасидан ҳар кунин 18 та, баъзан эса 19-20 та «ХВС-1.2» чиниб турибди, 31 я-нварга қадар республикамнинг кол-хоз ва совхозларига 365 та пахта териш машинаси жўнади. Бу мажбуриятда кўрсатилганидан ан-ча кўпдир.

Мажбурият, партия, насаба союз ва комсомол ташкилоти БИРИНЧИ КВАРТАЛ ТОПИРИГНИНГ УЗОғИ БИЛАН 11 МАРТАГЧА БАЖАРИШ, ШУ ВАҚТ ИЧИДА 1064 ТА МАШИ-НА ИШЛАБ ЧИҚАРИШНИ МУЛ-ЖАЛЛАБ ҚУЯДИ, МАРТ ОЙИНИНГ ҚОЛГАН 20 КУНИ ИЧИДА БИЗ КА-МИДА 350 ТА ПАХТА ТЕРИШ МА-ШИНАСИ ИШЛАБ ЧИҚАРАМИЗ, ШУНДАЙ ҚИЛИБ, 1961 ЙИЛНИНГ БИРИНЧИ КВАРТАЛИДАЭҚ ПЛАН-ДАН ТАШҚАРИ 400 ГА ЯқИН «ХВС-1.2» ЕТКАЗИБ БЕРИЛАДИ. II, III, IV КВАРТАЛДАРА ПЛАНДАН ТАШҚАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРАДИГАН МА-ШИНАЛАРИМИЗ БУНДАН ҲАМ КўП БУ-ЛАДИ.

Январь ойида номенклатурадаги запас қисмларини ҳамма турлари бўйича берилган топшириқ ош-ириб бажарилиди.

КПСС XXII съездининг қарорини тўғрисида хушхабар ишчи ва инженер-техник ходимларимизнинг илҳомий ағдирини яна ҳам оши-риб юборди.

Зиммасизлиги мажбуриятлар ре-ал ва биз уни ағдирлаб ошириб ба-жарамиз!

Пленум қарорларини бажарамиз!

Меҳнат зафарлари

▲ Амударё районидagi Мангит пахта тозалаш ва ёғ заводи-нинг коллективлари январь ойида 130 процент бажарди, Эрзаар Мат-мирзаев раҳбарлик қилмаган 1-бригада коллективни мусобақада энг юқори кўрсаткичга эришди.

Корхона коллективни 1 февралгача қўшимча 100 тоннага яқин пахта толаси, 25 тоннадан кўпроқ ёғ ишлаб чиқарди.

У. ИСКАНДАРОВ,
завод ишчиси.

▲ Турсунбой Оғаликов ва Маҳмуджон Шарипов бошлиқ смена аъзо-ларини Намангандаги 3-пахта тозалаш заводи ишчилари яхши биладилар. Бу икки азамат 1960 йилнинг бошларидан бир-бирлари билан мусобақа-лашадилар. Улар меҳнат уюмдорлигини оширишда ҳам, махсулот таннаҳини кайтайтиришда ҳам корхонада ҳаммадан яхши кўрсаткичга эришди-лар. Янги йилни мундтадидан уч ой олдин бажаришлар.

Азаматлар бу йил ҳам мусобақани давом эттириш ва КПСС XXII съезди оғидаги кўнган йиллик планни бажариш учун бир-бирлари бил-лан қизгин мусобақалашмоқдалар.

Н. МУҲИДИНОВ,
завод тарбиячиси.

▲ Чирчиқ шаҳар меҳнаткашлари шонли КПССнинг навабатида XXII съездининг аjoyиб меҳнат соғварлари билан нутб олиш учун астойдил меҳ-нат қилмоқдалар. Чирчиқ электроник комбинатининг ишчилари ва инже-нер-техник ходимлари КПСС Марказий Комитетининг январь Пленуми ма-териалларини ҳамда ўртоқ Н. С. Хрушчевнинг Пленумдаги нутқини пухта ўғрибди, ўз олдлариди турган гўт катта вазифаларни тўла ҳис этишмоқ-далар. Кимёгарлар ишлов хўжалигига мўл-қил минерал ўғит етказиб бе-риш учун қизгин курашмоқдалар.

Комбинатнинг 7-цехида меҳнат қилмаган ёш аппаратчи Насиба Яўдо-шева шундай дейди:

— Мен пахтакор дўстларимизга бундан кейин ҳам кўплаб минерал ўғитлар етказиб беришга ўзимнинг муносиб ҳиссамни қўшаман.

Т. УРИНОВ.

«Ўзбекистон» мухбирлар постининг аъзоси.

АВТОКОЛОННА ИЛГОРЛАРИ

Охангарон цемент заводи қури-лишини тезлаштиришга шоферларнинг ҳиссаси катта. Улар бинокерлик материаллари, техника усунула-рини вақтида етказиб бериш учун астойдил меҳнат қилмаётдилар. Охан-гарондаги 7-автобуса шоферлардан 60 киши бизга хизмат қилипти. Улар ўз машиналарининг техника қаровини яхшилаб, бир рейс ўрнига икки, икки рейс ўрнига уч рейс қилмоқдалар.

Иван Иванович Богачев йигирма икки йилдан бери шоферлик қила-ди. Шунча йил қатнаб, бирон мар-лаш авария қилмаган бу кекса шо-фер завод қурилишида меҳнатнинг аjoyиб намуналарини кўрсатаётди. Ҳозир у Чехословакиядан келтирил-ган «Татра» маркали «ВУ-57-69»

ЕТТИ ЙИЛ - ЛИКНИ 5 ЙИЛДА

АНДИЖОН, («Ўзбекистон» мухбири). Консерва заводи-нинг инженер-техник ходимлари новатор ишчилар билан ҳамкорликда техни-кани тараққий эттириш ва ишлаб чиқариш технологиясини тақомил-лаштириш тадбирларини муваффа-қият билан амалга оширмоқдалар. Сабзавот консервалари тайёрлаш тў-ла механизациялаштирилди. Рацно-нализаторлар ва илтирозчилар кўп устакаларни автоматлаштирилди. Томат пехидаги усунула ва жихозлар қайта жойлаштирилди. Бўшаган жой-га янги буглаш апарати ўрнатилди. Натижада пех бир кеча-кундузда ил-гаригидан 15 минг банка кўп махсу-лот ишлаб чиқара бошлади.

Корхонада КПСС XXII съезди ша-рафига мусобақа қўйдирилди. Кол-лектив етти йиллик планни беш йил-да бажариш учун курашмоқда. Ҳа-ма цехлар ва бригадалар ишлаб чи-қариш планларини ошириб бажар-моқдалар.

Гиламчилар ғайрати

Хева шаҳридаги Крупская номи-даги гилам тўқуш фабрикасининг ишчилари КПСС XXII съезди ша-рафига меҳнат вахтасида туриб иш-ламоқдалар. Фабрика коллективи етти йиллигининг учинчи йили то-пиригини мундтадидан икки ярим ой олдин бажариш ва қўшимча 160 минг сўмлик махсулот етказиб бе-риш юзасидан социалистик мажбу-рият олди.

Гилам тўқувчилар мусобақани қў-зғатиб, январь ойи топширигини мун-дтадидан беш кун илгари 102 процент бажаришлар.

Ўртоқ Отахонова бошлиқ гилам тўқуш цехининг ишчилари мусобақа-да олдидида бормоқдалар.

А. РАҲИМОВ.

Ўрта Осиё республикалари газета редакторларининг кенгаши

Ўзбекистон, Тожикистон, Тур-кистон ва Қирғизистон ССР республика ва област газеталари редакторларининг республикалар-аро кенгаши 9 февралда Тошкент-да ўз ишини давом эттирди.

Кенгашта биринчи мажлисда тингланган докладлар юзасидан музокаралар бошланди. Меҳнат-кашларни коммуналлик руҳда тарбиялашда, КПСС XXII съезди-нинг муносиб кутиб олиншини таъмин қилишда мабтуотнинг ро-лини янада оширишга доир маса-лалар нотикларнинг диққат мар-казида турибди. Газеталарнинг редакторлари қилинган ишларни ҳар томонлама ағдир қилиб, КПСС Марказий Комитети январь Пленумининг қарорларини, ком-муналлик ва илтирозчилар ва-киллари Кенгашининг материал-ларини пропаганда қилиш қақи-да, саноат ва қишлоқ хўжалик илгорларининг тақдирини кенг омаллаштириш учун газеталар қандай ишларни қилаётганлиги-ни тўғрисида гапирдилар. Қўнган нутқларда илтирозчилар ва қишлоқ мухбирлари қаракатини ривож-лантириш, газета редакциялари-нинг фаолиятида жамоатчилик асосларини жорий қилиш соҳаси-да тўпаланган тажриба умумлашти-рилмоқда.

Музокараларда Лениноблагги «Ҳақиқат Ленинбола» област газетасининг редактори Х. Содин-нов, Қирғизистон ССР, Сталин районидagi «Трудовая слава» га-

зетасининг редактори М. И. Мас-лова, «Тошкент ҳақиқати» об-ласт газетасининг редактори З. И. Есенбоев, «Еш коммунал» Туркистон республика газетаси-нинг редактори А. Мамедов, «Тянь-Шань правдаси» (Қирғизис-тон) област газетасининг редак-тори В. Соодонбеков, «Комсомол Тожикистон» республика газетаси-нинг редактори Б. Худойодов, «Ленин йўли» Самарқанд област газетасининг редактори Л. Хамро-ев, «Нефтяник» кўп тиражли га-зетасининг (Красноводск) маъсул секретари И. С. Верескув, «Совет Қоракалогистони» газетасининг редактори М. Абдураимов, Тожи-кистон ССР Алоқа министрлиги Союзпечат республика бўлими-нинг бошлиғи С. Э. Пенкер, «Зна-ме коммунизма» Қарши шаҳар га-зетасининг редактори С. С. Ше-ченик қатнашдилар.

Кенгаш ўз ишини давом этти-рмоқда. (ЎзТАГ).

Кеча КПСС Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлими му-дирининг ўринбосари А. В. Рома-нов редакторлар кенгаши қатна-шчилари, пропагандистлар, Тошкент олий ўқув юртини яқиний фан-лар кафедраларининг мудирлари ҳамда ўқитувчилари «Ҳозирги замон шароитида идеология иш-лари масалалари» деган темада доклад қилди.

А. Н. КОСИГИН ҲИНДИСТОНГА БОРАДИ

Ҳиндистон бош министри И. Неру СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари А. Н. Косигинни Ҳиндистонга ке-лишга қақириб, тақдирини ағдир-ди.

А. Н. Косигин бу тақдирини миннатдорчилик билан қабул қил-ди. Келишувга мувофиқ, А. Н. Косигин Ҳиндистонга 1961 йил февраль ойининг иккинчи ярмида боради.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ГЕОЛОГИЯ ВА ЕР ОСТИ БОЙ- ЛИКЛАРИНИ САқЛАШ БОШ- БОШҚАРМИСИНинг бош- лиғи ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда дағдирларини ағдир:

— Табиай газ ва нефтининг бирга чиқари-лиши Қизилқумда са-ноатини ривожланти-ришнинг қули омили бўлади. У яқин йил-лардаёқ Ўрта Осиё республикалари Қозо-гистон ва ЎзТАГ енид-ги етказиб беришни асо-сий раён бўлади. Қи-зилқумда янги газ ман-баларини қидириш бил-ан бир қаторда нефть қидириш ҳам давом эт-тирилмоқда.

Газли бу жиҳатдан ҳам биринчиликни қўлда-на берилади — Газли рай-ониди газ запаслари билан бирга жуда кўп нефть запаслари топи-лди.

Ўзбекистон ССР Гео-логия ва ер ости бой-ликлари сақлаш Бош бошқармасининг бош-лиғи ЎзТАГ мухбири билан суҳбатда дағдирларини ағдир:

Косон группасига ки-радиган ҳар учала та-биий газ манбалари-нинг қули қатламлари-да нефть топилиди. Эн-дидида Шимоллий Му-борақ ҳам, Ҳўжабай-рам ҳам, Қорабайрам ҳам «газ-нефть» қонлари деб аталади.

Косон группасининг Қарқоқ ва Қўрғар газ қонлари ҳам суноқ бил-тининг бой манбалари бўлиб чиқди. Ажойиб

Ҳамид НУРИЙ.

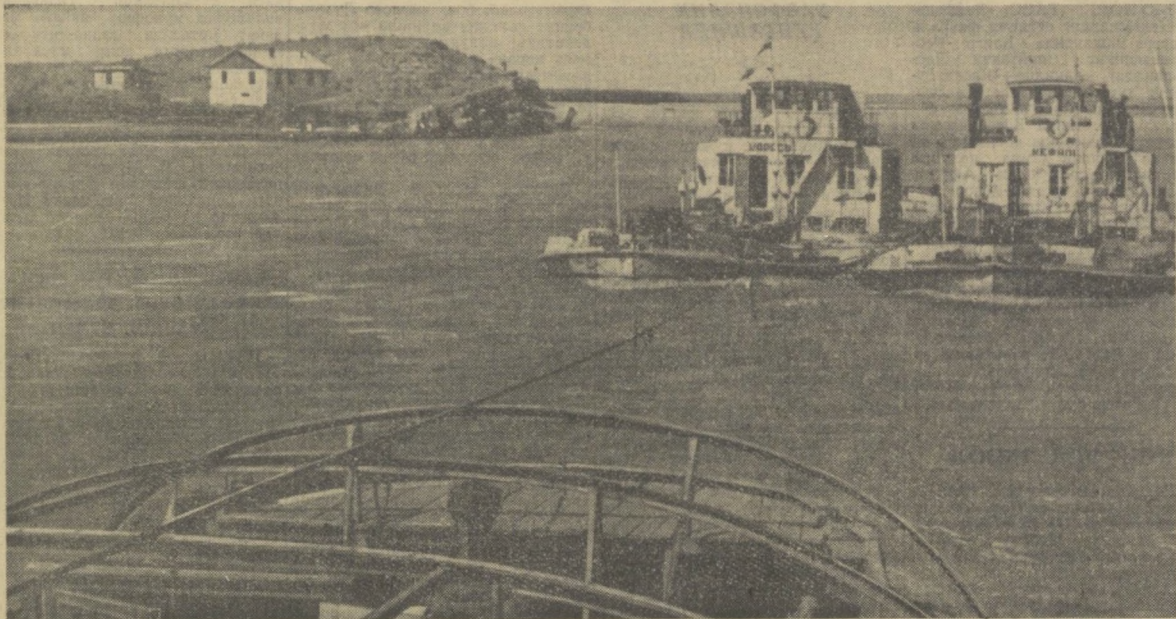
Суратда: Янгиқўл райони-даги Свердлов номи кол-хозининг меҳаник-ҳайдовчиси Мундтад Умарова.

А. Палехов фотоси.

9.1960 | лиш буйича махсус комиссия
ининг | зилди.

Газетхонлар билан суҳбат

УМР УЗАЙТИРИЛАДИ

Амударё. Бу ерда яқин йиллар ичида Туюмўйин гидроузели қурилади.

С. Чикнов фотоси.

МУҲАММАД ХОРАЗМИЙ ВА УНИНГ ИЛМий ИЖОДИ

Урта Осиёнинг машҳур олим — математик ва астроном Муҳаммад Хоразмийнинг туғилган ва вафот этган йили аниқ эмас. Батъин далайлари асосида, уни 780 йиллар атрофида туғилган ва 830 йилларда вафот этган, деб тахмин қилинади.

Хоразмийнинг илмий фаолияти асосан Бағдод шаҳрида ўтган. Бағдод қўлай географик шароитда ва карвон йўллари ўтадиган жойда жойлашганлиги учун, бу ерда таълим ва илмий савдо кенг ривож топган. Хушамандчилик ҳам анча тарқаб қолган эди. Айниқса, IX эринин бошлари, Мамун хўмронлик илган даврида, Бағдод йилки илмий ва маданий марказга айланди. Шаҳарда астрономик обсерватория ҳам қурилди.

Бир гуруҳ пешкадам ўзбек олимларининг Бағдоддаги олимлар билан ҳамкорлиги ҳам худди шу даврга тўғри келади. Булар орасида айниқса Муҳаммад Хоразмий, Аҳмад Фарғоний, Хасаншарх Хоразмий ва унинг ўғли Абу Жаъфар, Аббос Жаъфар ва бошқаларни кўрсатиш мумкин. Булар Бағдоддаги «Донишмандлар» деб аталган илмий ташкилотда катта илмий иш олиб борганлар.

Муҳаммад Хоразмийнинг илмий фаолияти диниётга сазовордир. У, ўзининг «Хисоб алжабр ва муқобала» номи билан машҳур рисолада асосан алгебра, геометрия, астрономия, география ва бошқаларни қамраб олади. Бу асар беш бўлимга бўлиниб, унинг биринчи бўлими биринчи ва иккинчи даражада тенгламалар, иккинчи бўлими масала ҳаллининг геометрик асослари, учинчи ҳамда тўртинчи бўлимлари — алгебра амалларининг қоидалари, асосан, алгебраик ифода-лар устида баъжариладиган дастлабки тўрт амал ва нихот бешинчи бўлими — баъзи бир амалий масалаларни алгебра воситаси билан ечиш мисоллари берилган.

Хоразмийнинг бу асари фан тарихида гўят даражада катта роль ўйнади. У тақдир этган «Алжабр ва муқобала»нинг моҳияти шундаки, у янги математик методдан иборат бўлиб, унинг ёрдами билан берилган тенгламани, ҳал қилиш чинки, Хоразмий бугун энг оддий тип-лардан бирига келтириш мумкин. Хоразмийдан илгари бу соҳада ай-рим, хусусий усуллар мавжуд бўл-сада, лекин унинг «алжабр ва муқобала» методи наби умумий ва қўлай метод бўлиб эди. Шунинг учун Хоразмийнинг тақдир этилган ори-гинал методдан бошқа математик-анининг янги ва мураккаб бўлими «алгебра» вуқудга келди.

Таъбири, ҳар бир фан, жумладан алгебра ҳам муҳим ўқув, ривожла-ниш борлиди. Шунинг учун ҳам Хо-размийнинг таъдир этилган метод билан ҳозирги замон алгебраси орасида катта фарқ бор. Бироқ, бу фарқнинг пайдолигини қўришда Хоразми-нинг хизмати катта ва муҳимдир. Юқорида қайд қилинган Хоразми-нинг асари йўла замонадан бутун музолам Шарид, лотин тилига таржима қилиниши тўғрисида, Ғарбий Европада бир неча асарлар да-вомидида алгебрадан асосий қўла-ма бўлиб келди ва математика фан-и тараққиёти тарихида жуда му-ҳим роль ўйнади. Масалан, шуни айтиш қийинки, Фибоначчи, Папи-оли, Тарталья, Кардан сингари Ев-ропадан чиққан машҳур математиклар, ҳатто Карданнинг шогир-ди Феррари ҳам ўз лаврларида Хоразмийнинг лотинча таржима қилинган асаридан фойдаланган-лар.

Хоразмийнинг «Хисоб алжабр ва муқобала» рисола-си ҳам фан тарихида жуда муҳим роль ўйна-ди. Хайратангиз ҳисоб қилишга бутун музолам Шарид, лотин тилига таржима қилиниши тўғрисида, Ғарбий Европада бир неча асарлар да-вомидида алгебрадан асосий қўла-ма бўлиб келди ва математика фан-и тараққиёти тарихида жуда му-ҳим роль ўйнади. Масалан, шуни айтиш қийинки, Фибоначчи, Папи-оли, Тарталья, Кардан сингари Ев-ропадан чиққан машҳур математиклар, ҳатто Карданнинг шогир-ди Феррари ҳам ўз лаврларида Хоразмийнинг лотинча таржима қилинган асаридан фойдаланган-лар.

Даромадга яраша қурилади

Қишлоқ ҳўжалигининг комплекс ривожлантирилиши тўғрисида Қо-шиқ районидан Стойлик номида қол-хоз қишлоғи тобора бобдорлашмоқ-да. Бу ерда қўлаб йў-жой, мада-ний-нашйи буюмлар қон қўтариш-да Яқинда бўлишас қонд ҳисоби-дан фарма ҳўдмалари учун икки қаватли бую, тўловчи ҳўдмолар қу-рилиш иши тушурилади, 8 километр масофада қўдалар шўғал ёт-қизилиди, қолхозда мажбур қаса-хона қенайтирилади.

О. Убайдуллоев,
Тошкент об-ла-сти.

Бир гуруҳа ўқитувчилар ре-дакциядан Алгебраининг асосла-рини қўриган олим ва унинг ижоди ҳақида маълумот бериш-ни сўраган эдилар. Биз қўида физика - математика фанлари доктори, Ўзбекистон ССР Фан-лар академиясининг ҳақиқий аъ-зоси Т. Н. Қорни Нидеининг маъ-ласини босамиз.

Ҳисоб системаси соҳасида қад-имий Ҳиндистон эришган улуғ муваффақиятлар билан биринчи марта ана шу китоб воситасида таъинишди. Бу ҳисоблаш систе-масининг кашф этилиши қанчалик катта аҳамиятга эга эканлигини таърифлаш қийин. Бу янгилик кашф этилганга қадар барча халқ-лар ҳисобининг анча қўпол ва жуда ноқулай усулларидан фойдаланиб келганлар. Позицион ўлик систе-масининг кашф этилиши инсоният-ни ҳисобга беҳуда сарфлайдиган вақтини тежайди. Хоразмийнинг арифметик рисола-си ҳисоб систе-масида рўй берган ўзгаришнинг тарихий ҳисобга бўлган — ҳинд халқи эришган бу аjoyиб муваф-фақияти билан Европа халқларини таъинишган биринчи илмий асар бўлиди.

Хоразмийнинг ўша замон Ғар-бий Европа олимлари орасида ўр-бўр қозонганидан далолат бе-рувчи икки ҳоли қайд қилиб ўта-миз. Биринчидан, Хоразмий рисо-ласида биринчи марта қўлланган «алжабр» термини бир оз ўзгар-тиш билан, математиканинг янги соҳаси — алгебраининг номи бўлиб қолди. Иккинчидан, арифметик рисола-сининг лотин тилига таржима қилинганлиги тўғрисида, ҳисоблаш-нинг янги системасини билдирши учун «Хоразмий» сўзи лотинча транскрипцияда «Algoritmi» бў-либ, бундан эса, ўз навбатида «ал-горитми» ёки «алгоритм» деган ҳо-зирги математик термин келиб чиқди. Ҳозирги вақтда бу термин математикада маълум қонда бўли-ча баъжариладиган ҳисоблаш систе-масини билдирди.

Хоразмий Бағдод обсерватория-сида олиб борган кузатишларига асосланиб ва ҳинд олимлари томо-нидан тузилган астрономик жад-валларни ҳар томонлама танқидий аниқлаш қилиб, ўзининг янги «Ас-трономик жадваллар»ни тузиб чиқди. Бу жадваллар ҳам XII аср-

асарлари шулар жум-ласидандир. Афсуски, булар бирмунча илмий ҳужжатларда қайд қи-линса-да, бироқ бизга-ча етиб келмаган.

Нихот Хоразмийга бевосита тааллуқли бўлган бир масала ало-ҳида диққатга сазовордир. Маму-нинг топшириғига асосан 827 йил-да фан тарихида гўят катта аҳа-миятга эга бўлган таъдирлардан би-ри амалга оширилди. У ҳам бўлса Ер шарининг ўлчамларини аниқлашнинг градуси нисбатан ўлчайдиган ифо-ратидир. Бу фавқуллоҳда таъдир бе-восита Хоразмийнинг иштироки бил-ан баъжарилиди.

Ер шарини бундай ўлчайишнинг ниҳоятда катта тарихий аҳамиятга эга бўлганлигини тасвирлаш учун, даставвал, шуни айтиш лозимки, осмон ғўмбазининг шарсимон ҳо-ла эканлиги ҳақидаги фикрнинг туғилиши астрономия фани тарақ-қиётида дастлабки қадамлардан би-ри деб саналган бўлса, Ернинг шарсимон эканлиги ҳақидаги фикр-нинг қозона қилиши анча муҳим қадам бўлган эди.

Хулоса, Муҳаммад Хоразми-нинг жаҳон фани олдида, айниқса унинг математика, астрономия ва география каби соҳаларида хизма-ти жуда каттадир.

Т. Н. Қорни Нидеини.

Х У Р М О

Хурмо дарахти шарида кенг тар-қалган бўлиб, 200 га яқин тури ёв-войи ва маданий ҳолда тропик ва субтропик об-ластларида — Япония, Корея, Хитой, Ҳиндистон, Покис-тон, Афғонистон, Эрон ва СССРнинг жанубий районларида, Туркия, Бол-ғон яри ороли, Югославия, Алба-ния, Швейцария, Австралида ўсади. Англия, Италия, Испания, Шимол-ий Америка ва бошқа мамлакатларда эса маданий навлари бор.

Хурмо дарахти икки уйли ўсим-ликдан бўлиб, бир туپунда эркак, ик-кинчисида урғоччи туруғи етишди. Хурмо субтропик ўсимлиги бўлса ҳам, Ватанимизда ўсадиганлари совуқчи-анча чидамдир — 20° бўлган тақ-дирда ҳам уни совуқ олмайд. Хурмо дарахти уруғидан на вегетация усу-ли билан қўйлади.

Таъбири ҳолда 200-300 йил яшаса ҳам ҳосил бераверади. Бўйи 20-25 метргач, диаметр 100-150 сантиметр-гача бўлади. Мадания ҳолда мам-руқ бўлади.

Волга етган йилки мевалик хурмо дарахти 500 килограммга қадар ҳосил

беради. У мунтазам равишда парва-риш қилинса, йил сайин мева қилиш-дан қолмайди.

Озарбайжон ССРда хурмо 1000 ге-ктар жойда ёввойи ҳолда, Помир оло-ғида тоғларида (Ўзбекистон ССРда), Ўзбекистонда ёввойи ҳолда қў-пол, баъзан ўрмонлар ҳосил қилиб ўсади.

Ўзбекистонда ёввойи хурмо жану-арий ва ғарбий Ҳисор тоғининг Са-гардак, Қониз дараёси атрофлари, Му-рутсой, Намангоров ва Ҳисоройлар-да қўлаб ўради. Хурмо меваси озиқ-овқат саноати корхоналарида, ичи ва бошқа спирт ва спиртсиз ичимликлар олишда ҳам фойдалани-лади. Хурмо мевасида 67 процентга қадар аъло сифатли қанд моддаси бўлиб, тез ва енгил ҳазм бўлади,

Мароқли иш

Газетхон Р. Алиевнинг филоатели нима, деган саво-лга жавоб берамиз.

Почта маркаларини коллекция қилиш филоатели деб аталади. Бу жуда ҳам мароқли иш. Бутун дунёда ана шу ишта хилосма-ли бўлганлар ҳўвир 45 миллион ки-شىдир.

Қўпгина мамлакатлар мар-каларини хилма-хил, чиройли қилиб, турли-туман темаларда чиқариш ҳўхатидан ғайри расмий мусоба-ба қилинганликларидан анчаёни ки-шилар хабардор бўлмас керак. Маркаларимиз тўйри мазмундор-лигига ва юксак маданиятга асос-лана олганидан қилиб чиқарилаёт-ганлиги билан мамлакатимизда таъдирда ҳам кенг халқ ораси-нинг диққатини ўзига жалб қил-моқда. Филоателиларнинг қўпгина халқаро мустафотларда уларга энг яхши мувофотлар беради.

1960 йилда қандақ почта мар-калари чиқарилиди? 1961 йилда қандай маркалар чиқарилади? Биз шу ҳақда ҳўқоқ қиламиз. 1960 йил филоателилар учун энг «се-рхўш» йил бўлди. 100 хилдан қўпроқ марка чиқарилиди.

Совет почта маркаларининг те-матикаси ҳўхатинг, маданиятнинг қўпгина томонларини, фан ва тех-ника муваффақиятларини ўз ичи-га олади. Маркаларини бир ниҳа-да совет кишиларининг кўп чи-қарили ва қанқоқ турмушини, улар-нинг меҳнат зафарлари ҳақда ор-зу-умидларини, қонқилимизга оид фактларини, тарихий йилномалар-да катта аҳамиятга эга бўлган воқеаларини ўзига ақ эттирувчи ойна деб аташ мумкин. 1960 йил-ги маркаларда 120 хилдан зиёд турли сюжет ифода қилинган.

Бир қанча бадий миниатюра-лар совет кишиларининг тинч ша-роитдаги меҳнатини намоян қила-ди. Расом В. Климанин илган марка етти йиллик биринчи йил-планининг баъжарилиш натижасига бағишланган. Қизил-очсарик мар-када пулат қўқовчи ишчи ақс

Андрейка лақабли итнинг ҳў-зирги вақтда икмата юраги бў-либ, у ўзини жуда яхши сеза-пти. Биз Андрейкани халқ ҳўжа-лиги ютуқлари кўрсатмасига олиб бориб қўйдик. Бундай ку-заришдан мақсад — Москвадаги биринчи медицина институтининг илмий-таъдидот лаборатория-сида ўтказилган таъдирлар таъдирлар таъдирлар. Бу нарс ҳақман қизқиртиса керак! Чунки, 40 йиллар ҳақманда бу француза бўйрак ўтқа-зилгани ҳақда матбуотда ўлоқ қилинган хабарлар фан дунёси-да анчагина шов-шув қўтарили-шига сабаб бўлди. Хабарларда айтилинича, бўйраги узоқ вақт каттиқ касал бўлган бу кишига ҳўжжатларда қайд қи-линса-да, бироқ бизга-ча етиб келмаган.

Ҳайвонларни операция қилиш одада муваффақиятга ўтказил-моқда. Бироқ, операция қилин-ган ҳайвонлар 30-40 (баъзан бундан кўпроқ ёки озоқ) кундан кейин нобуд бўлади ёки ўт-казилган аъзо ишламай қолади. Бунга тўқималарнинг бир-бири-га тўғри келмаслиги, яъни биоло-гик хўсуслигига бўлган фарқ сабаб бўлмоқда.

Қандай қилиб ана шу фарқни йўқотиш, аъзода юз берадиган ва бегона тўқималарни ажратиб қўйиладиган кучли процессининг йў-лини тўсиш мумкин? Бу масала-ни биз айни вақтда анча пухта ўрганиб чиқдик. Катта бўлак-лардан иборат тўқималар ёки бутун-бутун аъзолар несиб оли-ниб ўтказилганда организмнинг қаршилик қўрсата олмаслиги ва янги аъзолар яхши бити-шетиш мумкинлиги аниқланди.

Ҳайвонларни операцияга биз турли йўллар билан тайёрлай-миз. Уларнинг баъзиларида ор-ганизмларининг ҳўхатини функ-циясини пасайтириш учун радио-актив ва рентген нурлари юзла-рилса, баъзан биргаликда юз бе-рувчи ҳайвоннинг тўқимасидан химик йўл билан олишдан прет-арат юзбормиз. Бу ҳар иккала усул бегона тўқиманинг бити-шетишига ёрдам беради. Шўдур тўғрисида янги аъзолар ўтқа-зилган кейинги процессларни кузата оламиз. Юзбормиз ра-диоактив нурнинг дозаси кучли бўлса, нур касаллиги бошланиш-ни муназзар. Баъзан дорилик учун ишлатиладиган препарат ҳам зарар етказиши мумкин. Нурнинг керакли миқдордаги

Биз ҳўзиргача турли хил аъзоларни несиб олиб ўтказиш юзасидан неча юзлаб операция-лар қилидик. Ҳайвонларга яна биттадан юрак ва қўшима ўпка ўтқазидик. Юраги ва ўпка неси-б олишдан итлардан бири ян-гидан ўтказилган юрак ва ўпка билан бир неча кун яшайди. Ит-ларга қўшима қалла ўтқазиш илмий жиҳатдан хўсуслан катта аҳамиятга эгадир. Икмата қал-лали ҳайвонлар бир ойна-қалла билан. Бу таъдирларнинг ҳа-маси янги ўтқазиш аъзолар қандай ваъзиятга битиб кетиши-ни ва уларнинг ҳақда ҳайвон-нинг бутун организмни қандай ишлатиладиганини кузатиш им-конини берибди. Масалан, ик-кинчи юрак бутун аъзога қон етказиб бериш ваъзасининг яр-мисини, биринчи юрак тўхта-

тилган тақдирда эса уни тўла равишда баъжариши мумкинлиги аниқланган.

Ҳайвонларни операция қилиш одада муваффақиятга ўтказил-моқда. Бироқ, операция қилин-ган ҳайвонлар 30-40 (баъзан бундан кўпроқ ёки озоқ) кундан кейин нобуд бўлади ёки ўт-казилган аъзо ишламай қолади. Бунга тўқималарнинг бир-бири-га тўғри келмаслиги, яъни биоло-гик хўсуслигига бўлган фарқ сабаб бўлмоқда.

Қандай қилиб ана шу фарқни йўқотиш, аъзода юз берадиган ва бегона тўқималарни ажратиб қўйиладиган кучли процессининг йў-лини тўсиш мумкин? Бу масала-ни биз айни вақтда анча пухта ўрганиб чиқдик. Катта бўлак-лардан иборат тўқималар ёки бутун-бутун аъзолар несиб оли-ниб ўтказилганда организмнинг қаршилик қўрсата олмаслиги ва янги аъзолар яхши бити-шетиш мумкинлиги аниқланди.

Ҳайвонларни операцияга биз турли йўллар билан тайёрлай-миз. Уларнинг баъзиларида ор-ганизмларининг ҳўхатини функ-циясини пасайтириш учун радио-актив ва рентген нурлари юзла-рилса, баъзан биргаликда юз бе-рувчи ҳайвоннинг тўқимасидан химик йўл билан олишдан прет-арат юзбормиз. Бу ҳар иккала усул бегона тўқиманинг бити-шетишига ёрдам беради. Шўдур тўғрисида янги аъзолар ўтқа-зилган кейинги процессларни кузата оламиз. Юзбормиз ра-диоактив нурнинг дозаси кучли бўлса, нур касаллиги бошланиш-ни муназзар. Баъзан дорилик учун ишлатиладиган препарат ҳам зарар етказиши мумкин. Нурнинг керакли миқдордаги

МОСКВА МЕҲМОН-ЛАРИ УЧУН

Ватанимиз пойтахти Москвага ҳар кун миң-миңлаб меҳмон келиб туради. Уларга яхши қўлайлик таъ-дирш мақсадида янги меҳмонхона-лар қуришмоқда.

Максим Горький қўчасидаги «Па-циональ» меҳмонхонасини Москвада бўлганлар яхши билишди. Ҳақемай унинг ёнида 16 қавати янги меҳ-монхона қал қўтарилди.

Москванинг Зарядьё районида қури-лаётган меҳмонхона Европадаги энг катта меҳмонхонадир. Бу ҳақаматта биро ҳар қайси 12 қавати тўрт корпусдан иборат бўлади. Уларнинг 3400 хонаси 6 миңга яқин киши жойлашади. Бу эса «Украина» меҳ-монхонасидан уч баравар каттадир.

Яқинда «Варшава» меҳмонхона-сининг биринчи навбати қурила бо-шлади. Ҳақемай, унинг иккинчи, учинчи навбати қўриб ҳам биткази-лади.

Шўнингдек, метронинг «Спортив-ная» станцияси яқинида, Курск вок-зали маёйонида ва шаҳарнинг бошқа районларида ҳам меҳмонхоналар қу-рилади.

Г. БАХШЕВА,

«Қизил Ўзбекистон» мухбири.

В. ДЕМИХОВ.

Москвадаги Биринчи ме-дицина институтининг ла-боратория мудири.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

Биология фанлари кандидати.

М. ТУЯЧИЕВ.

